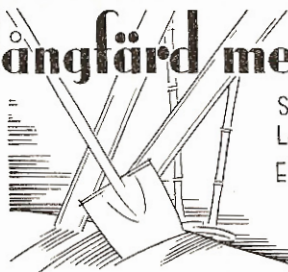

På långfärd med skida och spade

SKIDFRÄMJANDETS "FJÄLLEDARKURS"
LJUNGDALEN-STORLIEN · PÅSKEN 1933
EN REDOGÖRELSE OCH NÅGRA SYNPUNKTER

AV G. BIRCH-LINDGREN

Under en följd av år har en av Skidfrämjandets förnämsta arbetsuppgifter varit att alltmer öka intresset för skidloppning i fjällen och möjliggöra dylik för allt vidare kretsar av vårt folk. Resultatet har också nästan överträffat förväntningarna. Tusen och åter tusen skolbarn och vuxna draga nu årligen upp till de härliga fjälltrakterna i Jämtland och annorstädes. Tusen och åter tusen återkomma därifrån stärkta till kropp och själ efter vistelsen vid turiststationerna eller efter långfärder mellan stationer och stugor.

I själva verket torde vi vara så långt komna, att i en tid, då alla stationer och fjällstugor under högsäsongen äro överfulla, ett friskt vintercampingliv är nästa steg i utvecklingen. Detta har sitt berättigande utav flera skäl. Det erbjuder i och för sig en spännande sport, och bringar den, som älskar skidan och fjällen, i intimaste närhet av dessa. Samtidigt öppnar det oanade möjligheter att nå fjälltrakter, där vanlig inkvartering ej kan erhållas, eller som äro för långt avlägsna för att eljest kunna nås från stugor och dylika utgångspunkter, och medger ett liv mitt uppe i vildmarken med all dess charm. Det viktigaste är dock, att genom vintercampingliv fostras i ökad utsträckning ledare och fjällmän med sådan vana och kannedom om fjället, att de kunna klara en brydsam situation även under de allra svåraste förhållanden.

Med den utveckling skidloppningen i fjällen tagit behövas nämligen ledare i mycket stort antal. Det är icke försvar-

ligt att bege sig ut ens på dagsturer utan tillräckligt erfaren ledare och tillräcklig utrustning. Även om solen vid starten strålar från en molnfri himmel, kan innan hemkomsten, alla väderleksrapporter till trots, den vinande och pinande snöstormen förvandla färden till en hård strid för livet. Utan kunskap och erfarenhet drager man då lätt det kortaste strået. Dylig kunskap kan dock aldrig erhållas på teoretisk väg och endast till en viss grad genom dagsturer, även om dessa kunna erbjuda betydande svårigheter att övervinna. Den djupaste förtrogenheten med och kännedomen om fjällen, dess faror och dess tjusande behag vinnes endast genom långfärder, företagna under primitiva förhållanden, med övernattningar i det fria. Då först skapas den intima kännedom om svårigheterna, vilken bl. a. ger det självförtroende, som varje ledare måste ha.

Hand i hand med utvecklingen av skidlöpningen i fjäl- len har givetvis inom Skidfrämjandet pågått en mängd försök att frambringa den lämpligaste utrustningen härför med hänsyn till såväl ändamålsenlighet som säkerhet. Kapten Gunnar Dyhlén är ett av de mest kända namnen i detta sammanhang — andras insatser ej att förringa. Dylig materiel måste dock prövas under de svåraste förhållanden för att kunna giva ett säkert begrepp om deras verkliga värde, och därvid utgöra fjälledarkurserna en lämplig "prövningsanstalt".

Med andra ord, säkerheten i fjället måste ökas på alla sätt. Detta är en oavvislig nödvändighet, ty fjället vintertid är och förblir farligt för den oerfarne. Vi ha här i Sverige lyckligtvis varit relativt förskonade från tragedier, ehuru en fjällvandrare ej sällan möter exempel på ett i oerfarenhet bottnande lättsinne, som måste innebära högst allvarlig risk. Men även om utrustningen och den fysiska spänstigheten finnes, kan okunnigheten bringa fördärv. Ett färskt exempel visar tydligt riskerna. I "Tidens Tegn" för juni 1933 finnes en redogörelse för en tragedi i Dovrefjället, varunder två unga, norska studenter under en skidfärd omkommo i snöstorm efter en hård kamp för livet. Båda

voru utmärkt tränade. De medförde mat och hade ej kommit nämnvärt ur sin kurs. Åtminstone den ene av dem var väl utrustad. Det fanns sätrar på olika håll få kilometer från olycksplatsen. "Det är utmattning och frost som har knäckt de käck pojkarna", säger tidningen, otvivelaktigt med full rätt. Men skulden härtill ligger sannolikt hos dem själva. Det svåra fel de begingo var, att de fortsatte sin färd, tills de knäcktes.

Snön är fjällmannens farligaste fiende, då den i snöstormens skepnad med våldsam kraft sveper fram över fjällvidderna. Men snön är också hans bästa skydd. Rätt utnyttad erbjuder den icke blott *ett fullt effektivt skydd*, utan även t. o. m. relativ bekvämlighet. Men den skall utnyttjas, *innan* krafterna taga slut samt storm och kyla fått övertaget. Detta är regeln. De allra flesta olyckor bero på överträdelse av densamma. Med en smula erfarenhet om byggande av snöbivacker och tjugo minuters arbete, innan krafterna taga slut, har var och en den allra största utsikt att rida ut en storm även uppe på kalfjället.

*

Under flera år ha långfärder på skidor med övernattning i det fria anordnats av Skidfrämjandet och enskilda. Dessa "fjälledarkurser" hava bl. a. skildrats i föregående årgång av På Skidor. En av de veckan före påsken 1933 företagna fjälledarkurserna avsåg att stegra svårigheterna och finna nya bivackeringsmöjligheter, allt med tanke på att vinna ökad erfarenhet om snöns skyddande egenskaper. Det ligger nära till hands att då söka sina förebilder hos de folk, som leva praktiskt taget hela sitt liv bland snö och is, eskimåerna.

Den kände, amerikanske polarforskaren Vilhjalmur Stefansson skildrar i sin bok "Snöhyddornas folk, jaktliv och färder i norra Kanada", H. Gebers förlag, Stockholm 1924, ingående huru en eskimå bygger och använder sin snöhydda — "igloo". Denna beskrivning inspirerade på sätt och vis hela färden.

På väg mot norra Gröndörrestöten.

Förf. foto.

Färdens konturer.

Programmet för kursen hade alltså formulerats på följande sätt: "Kursen utgör ett försök att företaga en längre fjällfärd under övernattning i det fria, oberoende av turiststationer och fjällstugor. All erforderlig utrustning för hela turen kommer således att medföras. Olika sätt för byggande av snöbivacker komma att prövas, i första rummet igloo. Likaså olika slag av utrustning. Avsikten är att finna en bivacktyp och en ej för tung och skrymmande utrustning, som medger ett vintercampingliv i fjäl- len med relativ bekvämlighet och full säkerhet. Tält kommer ej att medföras."

Färden hade samlat nio deltagare, redan på förhand uppdelade i tre lag, nämligen lag I, författaren, gymnastikdirektör Th. Österlund, Köpenhamn, och ingenjör E. Carlson, Malmö, lag II, kapten Olle Rimfors, Östersund — jämte författaren färdledare — ingenjör S. Swärd, Stockholm och herr K. Eklund, Klövsvjö, lag III, löjtnanterna I. Scheffer och M. Murray samt herr B. Holmquist, alla från Stockholm. Det tredje laget kallades också för kort-

hetens skull "matlaget" på grund av den omsorg och den tid, det ägnade proviantens tillredning.

Långfärden startades i Ljungdalen och målet var förlagt till Storlien. Dagboksanteckningarna lämna en koncentrerad skildring av färdens förlopp. Vi låta dem tala.

Söndag 9 april. Förväntansfulla hoppa vi av tåget på Åsarnas station. En täckt bil och ett slags kombination av buss och lastbil möter. Det blir en försvarlig hög bagage, när allt är lastat. Vi sitta nästan i knät på varandra. Den 11 mil långa vägen är dålig på grund av snösmältningen. Det oaktat köra våra chaufförer som endast norrlänningar kunna köra på dåliga vägar. Till slut vägrar dock lastbilens främre rambalk att finna sig i framfarten och knäcks. Den i början till synes ganska hopplösa skadan klaras dock av våra chaufförer lätt och lekande. Av en kullfallen gran erhålles en stadig stock, som placerades mellan de främre hjulparens rammar och fjädrar, varefter färden fortsattes med oförminskad hastighet.

Efter stadig lunch i gästgivargården i Ljungdalen och komplettering av förråden — en del av deltagarna synas icke kunna få nog mat med sig — startas kl. 15,20 upp mot fjällplatån i v. Temperatur +1 å +2°. Halvklart. Valla Rimfors nr 2, särskilt med tanke på den större höjden och den lägre temperaturen mot aftonen.¹⁾ Föret trögt och tungt i den lösa, blöta snön, och den starka stigningen upp till trädgränsen tar på krafterna. Underbar utsikt över Ljungans dalgång, när platån uppnås.

Kl. 18 nära passet mellan N. och S. Gröndörrestötarna. Vi besluta slå läger medan ljuset varar. Med spänning påbörjas byggandet av de första igloo. Ehuru endast två av oss förut utfört dylika, går det förvånansvärt lätt, även om resultatet på ett håll mer liknar ett torn än en igloo. Väl installerade dröjer det ej länge, förrän middagsmålet står på primusköken.

Måndag 10 april. Revälj kl. 7. Halvklart. +2°. Kornsnö. Utsikterna stigande temperatur fram på dagen, alltså Rimfors nr 1. Det tar åtskillig tid att laga frukost och packa för upp- brott, innan man lär sig hitta bland de tusen och en grejorna och att stuva ihop dem till en användbar packning. Genom passet mellan Gröndörrestötarna mot Helags, som dock allt mer höljer sig i dimma. Sakta dalande snö försvårar sikten. Landskapet är ödsligt. Stora svarta fläckar och skrovliga hållar bryta det vita

¹⁾ Kapten O. Rimfors har beträffande erfarenheterna om vallingen under en färd som denna sammanfattat sina rön i en särskild artikel, som återfinnes på annat ställe i denna årsskrift.

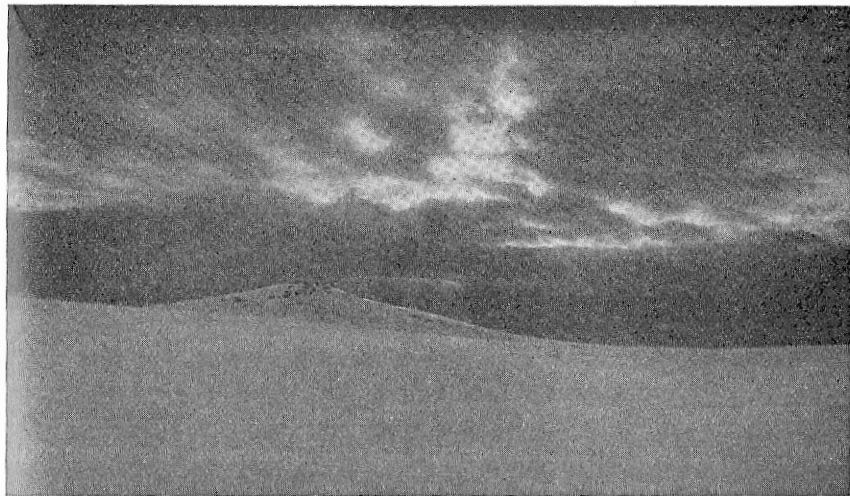
Utsikt från lägret i Helags.

Förf. foto.

täcket på alla sydsluttningar. En flock betande renar skymtar i diset. De taga föga notis om inkräktarna i deras fjällvärld, lunka endast bort i sakta mak. Deras ruggiga, gråa pälsar öka det allmänna intrycket av ödslighet.

Långsamt stiga vi upp över Helags sydsluttningar, upp mot passet mellan Stortoppen och Predikstolen. Pulkor och ryggsäckar känns än tyngre i den våta snön. Kl. 14,30 uppe på 1,200 m höjd tätt under passets högsta del, rakt under Helags stortopp. Vi finna ett stycke plan mark lämplig till lägerplats och med en, som vi hoppas, härlig utsikt mot söder. Under arbetet med våra nya hyddor klarnar himlen allt mer, och utsikten från vår "tomt" överträffar våra förväntningar. (Se försättsplansch nr 2). Den kvällen blir det kalas på ärtkorv, bacon och renstek. Till vår livliga tillfredsställelse sjunker temperaturen allt mer och passerar slutligen 0-punkten. Plötsligt strör den nedgående solen i söder fläckvis sitt röda guld över vita vidder. Toppar stråla runt horisonten med "Alpenglühn". Sakta mörknar himlens rosafärg och övergår i dunkelt blått.

Upp i passet, dit vi gå, öppnar sig utsikten mot n. v. Skarvdörrfjället tecknar sig kraftigt och säkert mot horisonten. Rakt över oss hänga ännu fläckvis tunga moln på himlen och mellan dem strålar ett guldgult ljus. Solen är osynlig. Längre bort tunna, lätta moln, av vilka några just kröna det nämnda fjällets hjässa och färgas lysande gula av solen. Skådespelet växlar och skiftar ständigt, men börjar allt mera blekna. Vi återvända till

Det drar ihop till oväder.

Förf. foto.

lägret och koja. Det börjar redan kännas hemvant i våra enkla hyddor, där vi skola stanna två nätter. Några kunna ej helt avstå från "moderna bekvämligheter". Matlaget medför därför två fönsterglas infattade i karmar av galvaniserad plåt, allt avsett att byggas in i snöväggen.

Regeln "siste man stänger dörrn" tillämpas på så sätt, att de, som sist skola krypa in i sin hydda, först skotta igen ingångarna till de övriga, innan de stänga sin egen. Denna gång äro vi sist och skotta i all tysthet en två meter djup driva framför "matlagets" ingång.

Tisdag 11 april. Termometern har under natten åter stigit och visar flera +grader. Kornsnö. Valla Rimfors n:r 1. Solen strålar från klar himmel. Vi ha mycket nöje av det intet ont anande matlagets ansträngningar att komma ut. Start kl. 9,30 mot Stortoppen, sedan även matlaget omsorgsfullt tillrett och avätit sin frukost — det behöver alltid litet mer tid än de övriga lagen. Vi taga vägen upp genom passet och vidare upp genom dalen norr om toppen. Temperaturen stiger allt mera, och vi anteckna + 25° i solen. Det råder fullkomlig vindstilla i dalen. Vi nå kammens norra utlöpare och se ned på fjällvärlden österut. Vi kunna urskilja platsen för Helagsstugan, men avståndet är för stort för att själva stugan skall kunna skönjas. Rast bak vindsäckar, ty det börjar blåsa. Rimforslaget spänner upp en lätt vindsäck i tältform och rapportera + 15° inifrån densamma, trots blåsten. Några snöbada i solskenet i lä av vindsäckarna.

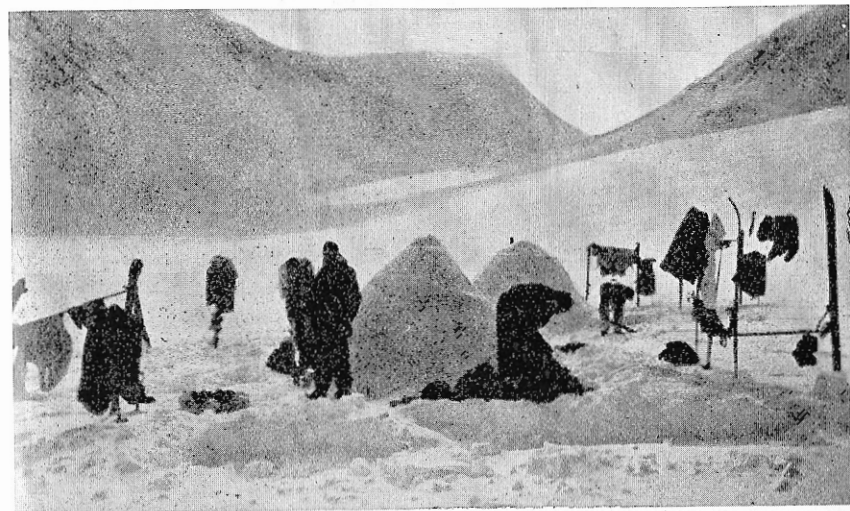
Så går det uppför mot toppen. Spåret lägges i sick-sack och föret är tungt. Skulle ej ha något emot en omvallning med 2:an. Till slut kommer dock ett ljushuvud på idén att gå till fots. Vi lämna skidorna. Tyvärr drar himlen allt mer ihop, och uppe på toppen råder stark blåst med snöbyar. Temperaturen är här -3° . Endast då och då kunna vi skymta panoramat runt omkring oss. Rast i vindsäckar och så nedför först till fots, så på skidor. Det frestar på knäveckan i den starka lutningen. Vi ha praktiskt taget en enda löpa ned till lägret, alltså 550 m utför. Hemma igen redan 13,30. Skönt slippa bygga nya hyddor i kväll. Men ingen glädje varar beständigt. Den osedvanligt varma dagen har tårt kraftigt på våra hyddor, och vid en oförsiktig manöver störtar Rimforslagets igloo samman, begrävande en del av detsamma och en stor del av dess utrustning.

Aftonen blir lugn, varm och klar. Vi fördriva tiden med rakning, tandborstning och andra civilisatoriska njutningsmedel. I en liten miniatyrglaciär ha vi huggit upp två hål för vattenhämtning och ett för tvättning. De fyllas sakta med smältvatten, och vi slippa smälta snö på primusköken. Vi laga middag och koka kaffe utanför hyddorna. Allt är tyst och stilla. Snösparvarna kvittra, en och annan ripa knarrar. Ej en enda människa ha vi hittills mött.

Temperaturen faller igen, och Rimforslaget bygger en ny hydda. De andra båda lagen förstärka sina hyddor samtidigt som vi ha allmän persedeltorkning i solen, som åter tittat fram. Det mörknar och bensinköken susa nu hemtrevligt inne i hyddorna. Det är "tredje dagen", och efter ansträngningarna är det skönt att vila en eftermiddag. Det är obeskrivligt vackert att nedifrån dalen se hyddorna avteckna sig mot de mörka fjällen som lysande snölyktor och stjärnhimmeln välva sig däröver.

Onsdag 12 april. När reväljen som vanligt går kl. 7, vakna vi utvilade och börja bryta lägret. Vädret dimmigt. Temperaturen omkring 0° . Utsikterna stigande temperatur, bl. a. på grund av lägre höjd. Vi lägga på n:r 1, som också visar sig särdeles lämplig. 9,30 kommer Rimforslaget iväg. Matlaget sist som vanligt. Vi skola öva orientering och marsch efter kompass, så vi skiljas omedelbart för att åter mötas först vid nästa lägerplats, den utomordentligt vackra men föga besökta dalen vid Syltjärn på västra sidan av Sylmassivet.

Redan efter en kort stund hava vi förlorat de övriga grupperna ur sikte. Vi välja den rakaste vägen och hålla oss relativt högt på fjällsluttningarna med kurs mot Ekorrhammarens v. sluttning. De övriga gå längre mot väster på betydligt lägre höjd, följande Neans dalgång. Snart klarnar det kring oss, men tät dimma ligger

Allmän klädtorkning en tidig morgon vid Syltjärn.

Förf. foto.

Fjällen mot Syltjärn påminna om Riksgränsens. Förf. foto.

ännu länge nere i dalen. Vi få hård medvind och spänna upp en vindsäck mellan två stavar och segla med god fart. Det går trots blöt snö rätt bra till och med i svaga motlutningar. (Se försättsplansch nr 3).

Väster om Ekorrhammaren söka vi vatten i Ekorrån, men den är över allt täckt med meterdjupa snölager. Vi se på avstånd fyra skidlöpare på väg från Ekorrasset mot Nedalen, de första människor vi sett sedan Ljungdalen. Vi bygga med våra utmärkta verktyg en snövall och en bekväm bänk och laga mat i lä därav. Av matoset ditlockas en skidlöpare, som ej utan avund beskådar våra förehavanden. Vi fortsätta och runda Sylarnas västra utlöpare. Egendomligt nog stöta vi här tillsammans med Rimmforsgruppen och finna samtidigt spåren efter matlaget.

Sylarnas toppar ha hela tiden varit insvepta i täta dimmor, endast Ekorrörren har tidvis stått klar.

När vi komma på västsidan av Sylarna, blir himlen alltmåra blågrå. I väster mulnar det mer och mer. Ett underligt, stort artat färgspel börjar. Himlavalvet täcktes av dystra molnmassor, till färgen liknande tunga åskmoln. Genom rännor i molntäcket sänder solen strålknippen ned mot snövidderna, som fläckvis lysa silvervita. Fjällen vid horisonten förtonas allt mer i blygrått.

När vi komma in i dalen vid Syltjärn, följande matlagets spår, finna vi detsamma i full färd med att bygga sin hydda. Vi påskynda våra steg, ty det mörknar allt mer, och himlen varslar om kraftigt oväder. En häftig hagelby ökar vår arbetstakt ännu mer. Temperaturen, som hela dagen varit $+3^{\circ}$ och däröver, sjunker emellertid under stort jubel sakta ned under fryspunkten under ett begynnande, svagt snöfall. De tre snöhyddorna lysa mystiskt i mörkret. Inifrån hörs prat och sång.

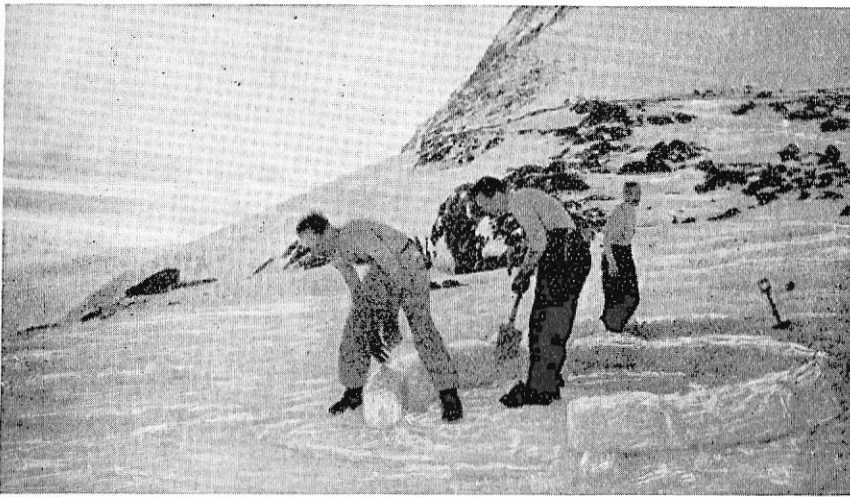
Torsdag 13 april. Till vår stora överraskning välver sig en klarblå himmel över våra huvuden, när vi i sedvanlig tid sparka sönder våra snödörrar. -5°C . Härligt skarföre med styrsnö, 3:an utanpå gamla 1:an, ty vi skola upp på större höjd, vilket bör neutralisera dagsmejan. Solen håller just på att gå upp bak Storsylen. Start mot norr i avsikt att på nordsidan av Sylarna gå upp mot passet mellan Lillsylen och Vaktklumpen och bestiga Storsylen. Därefter visit i nya Sylstationen och återfärd. Dagens program blir dock fullständigt kullkastat av vädrets makter. Den föregående kvällens dystra himmel var tydligen ett tecken på annalkande oväder, trots den vackra morgonen. Uppe i passet råder tät snöyra och vi sätta kurs direkt mot nya Sylstationen. Uppehåll för kaffedrickning och rakning. Vi lämna snart civilisationen igen och bege oss tillbaka till vildmarken, ty efter all

utomhusvistelse bränner och svider det i kinderna av värmen inomhus. Snöyran har nu ökat kraftigt, och vi gå efter kompassen runt Vaktklumpen, hålla på att komma fullständigt fel, när vi skola finna vår dalgång — trots att vi nästan alla förut känna till trakterna — men hamna slutligen lyckligt i vårt läger. Snöhyddorna äro omöjliga att se på avstånd i snöyran och mörkret, men en flagga, som vi före avfärden hängt upp mellan ett par spadar, vägleder oss. Skönt att krypa in i hyddorna igen. Vi stänga dem omsorgsfullt. Vi höra, att det blåser allt kraftigare därute. Inuti är det dock varmt och skönt. Två man börja klaga över värk i ögonen.¹⁾ I det växlande vädret ha de icke iakttagit tillräcklig försiktighet, utan underlåtit bära snöglasögon.

Fredag 14 april. Revälj redan kl. 5.30, ty vi skola vara i Storlien i morgon påskafton, till vilken dag vi redan före avfärden beställt lunch. Det blåser kraftigt ute. -2° . Snöyra. Valla n:r 3. Temperaturutsikterna på grund av den hårda n. v. vinden mellan 0 och -2° på 1,000 m, där vi skola gå. Frukosten och förberedelserna göras därför kanske omsorgsfullare än vanligt, och vi starta först kl. 8.30. Vid ingången till dalen märka vi, att vi haft relativt lä i densamma, ty här ligger den nordliga snöstormen på med våldsamt kraft. Från kön i kolonnen kan man sällan se dess tät. Vi gå efter kompassen n. o. över Enbågfjäll mot Enaälven. Rimmfors leder. Ingen sikt åt något håll. Över allt tjockt som en vägg. Finna så småningom det stora renstängslet, som ger en viss hållpunkt för orienteringen. Därefter korsa vi ett vattendrag, som måste vara nämnda älv. Vi besluta att söka finna rösningen mellan Blåhammaren och Sylarna och taga kursen mer mot ost. Finna den också så småningom och möta ett sällskap, som i medvind söker taga sig fram till Sylarna. Vi gå steg för steg mot vinden och Blåhammaren. Vi nå den först 16.30 efter 8 timmars oavbruten marsch och välkomnas hjärtligt av Aunes. De två snöblinda måste plåstras om, ty deras ögon äro starkt inflammerade. Sedan så skett fortsätta vi ett litet stycke på körvägen, men slå snart läger vid Gräslifjäll, ty vädret har förbättrats under vårt uppehåll i Blåhammarstugan. Temperaturen sjunker till -10° .

Lördag 15 april. Påskafton. Vi hade på kvällen som vanligt planterat vår flagga utanför hyddorna. Den har under natten flaxat betydligt och stört vår eljest goda sömn och således bebådats bläst. En del yrsnö har trängt in genom några otätheter.

¹⁾ Docenten S. W. Larsson har haft vänligheten att i en kort artikel å annat ställe i årsskriften ge en del råd och anvisningar om, vad som bör iakttagas dels till förhindrande av s. k. snöblindhet, dels till avhjälpande av en sådan skada.

Igloon bygges. Första varvet.

Förf. foto.

Intet varslar dock om ett sådant herrans väder som möter, då vi sparka ut snöblocket framför vår dörr. Vi hade på kvällen som vanligt placerat ingångarna i lä. Nu har snöstormen kastat om och yr med full kraft rakt in till oss. På ett ögonblick äro vi täckta med yrsnö. Kvickt upp med spadarna för att täppa igen. Ute rasar stormen våldsamt. Temperaturen -15° . Som den kalla, tunga luften blåser utför slutningen mot norr, får den våldsam kraft. Vi bygga en lång gång framför vår hydda. För att kunna meddela oss med de andra lagen måste vi först slå ett hål i deras vägg, sätta munnen till öppningen och skrika med våra lungors fulla kraft samt därefter lägga örat till för att kunna uppfatta svaret. Vi besluta göra alla förberedelser till uppbrott inne i hyddorna för att därefter på en gång, på bestämt klockslag sparka ut våra dörrar och omedelbart starta. Sagt och gjort. Nedfärden till Enaälven, som eljest tager några minuter, tager oss nära två timmar trots medvind på grund av svårigheten att hålla samman i snötjockan och den hårda stormen. Först nere i granskogen finna vi lä. Över Rundhögen och Storvallen nå vi Storlien i god tid för den beställda lunchen. Icke utan saknad äro vi tillbaka i civilisationen, men glada att färden till alla delar kunnat genomföras programenligt.

Om "Igloo" och andra snöbivacker.

Sex nätter i sträck hade vi tillfälle pröva snöbivackering i igloo. Av både kram och kall snö byggde vi dem. I alla

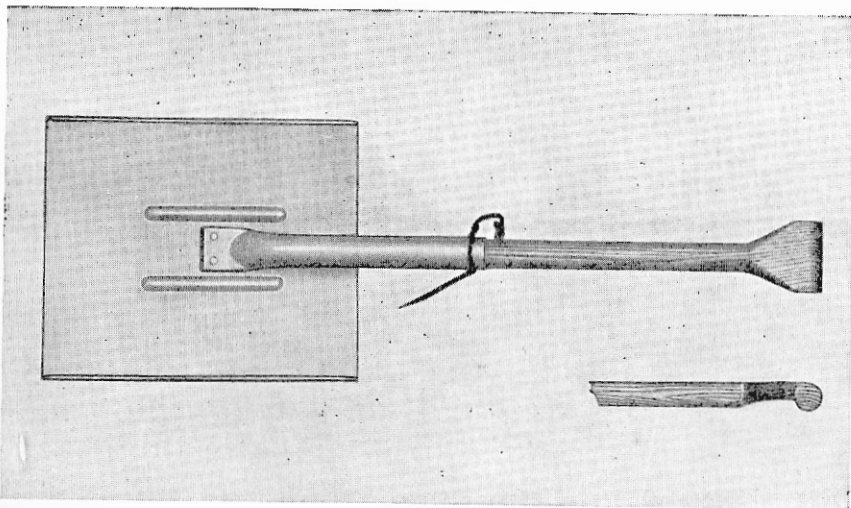
Andra varvet nyss påbörjat. En man skär till blocken, en bär fram dem och en murar. Staven markerar centrum.

Förf. foto.

slags väder bodde vi i dem, i töväder, ja, t. o. m. i regn, i kyla, i stark snöstorm. Utan överdrift kan man säga, att resultatet överträffade förväntningarna. Vi ångrade ej, att vi ej medförde ett enda tält. Vi funno vår bivack utgöra ett fullständigt skydd vid alla tillfällen, och alla kommo lätt underfund med, hur den skulle byggas. Med endast ett ljus tänd höll sig temperaturen inomhus konstant vid $c:a + 5^{\circ}$ C. Under kokning på primusköket steg temperaturen till $c:a + 10^{\circ}$.

Vi behövde aldrig använda lykta. Ett bart ljus, ställt på golvet, lyste rikligt upp hyddan och fladdrade aldrig, ty av drag märktes intet, även om det blåste starkt ute.

Man skulle förmoda, att den relativt starka värme, som uppstår i hyddan, skulle åstadkomma "takdropp". Så var dock icke fallet, ty det egendomliga förhållandet inträder, att allt efter som snön smälter på hyddans insida suges vattnet upp av snöväggen, om den blott är något så när slät. Vid stark kyla möter det å insidan uppsugna vattnet så småningom den utifrån kommande kylan, varigenom bildas ett isskikt i hyddans vägg. Den blir därigenom till slut mycket stark. Även vid temperaturer omkring noll, då ett

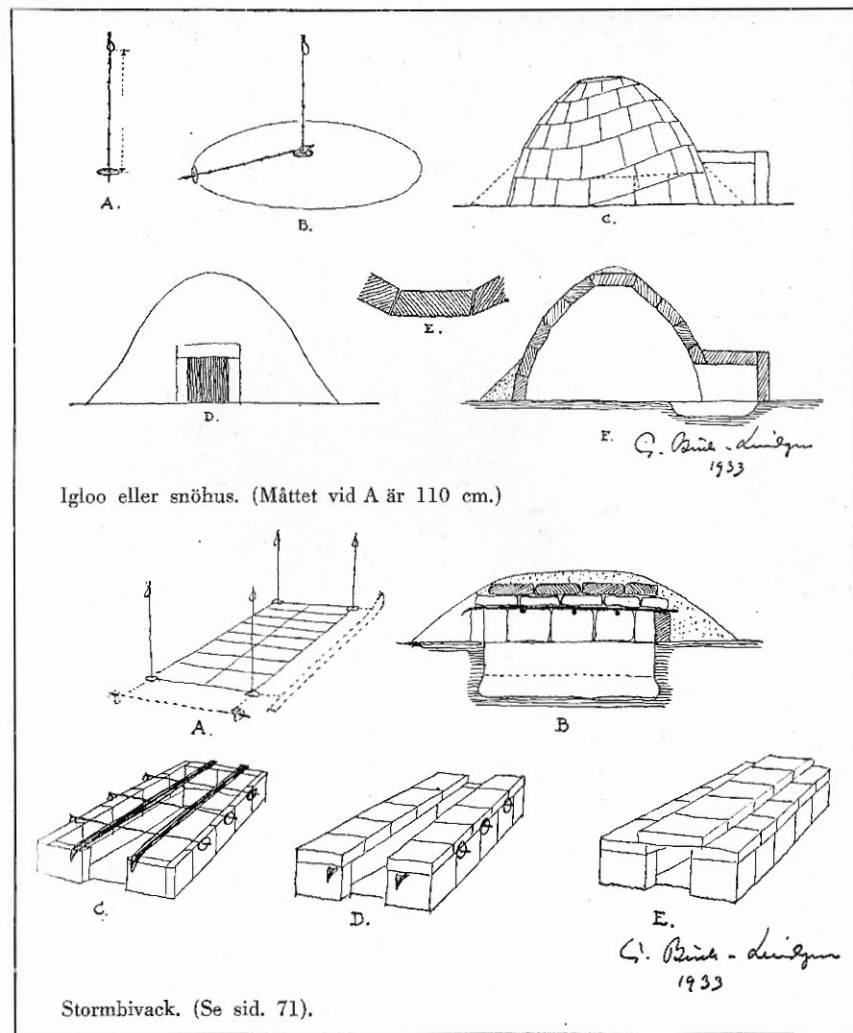

Snöspade av duraluminiumplåt, konstruerad av ingenjör E. Carlson, Malmö.

sådant skikt icke kan bildas, frysa de olika blocken mycket hastigt samman, så att hyddan redan efter en kort stund blir mycket stabil. Endast mycket kraftigt töväder eller regn kan tära på densamma, varvid den sakta sjunker tillsammans utan att störta ihop, såvida den icke stötes omkull.

Det bärande i metoden är, att hyddan bygges eller muras ovanpå snön av snöblock, som skäras ut med en stor kniv eller tunn spade. Eskimåerna använde det förstnämnda sättet. Våra knivar visade sig allt för korta för ändamålet. En stor aluminiumkniv, liknande en brödspade, skulle måhända vara lämplig och håller på att utexperimenteras. Vi medförde flera olika spadar. Den bästa visade sig vara ingenjör Carlsons, konstruerad av tunn duraluminiumplåt. Efter några mindre förändringar kommer den att bli ypperlig, och dess vikt är ringa — c:a 620 gram.¹⁾ Två

¹⁾ Ingenjör E. Carlsons spade: *material*: 1,5 mm härdad aluminiumplåt, *bladets dimensioner*: 250×300 mm med 10 mm höga, uppvikta kanter. Bladet uppstyvat med 2 förstärkningsrillor. *Skaft*: ask, fäst i skafttröret med en 5 mm stålbulst, låst med läderrem. Se vidare bilden ovan.

Igloo eller snöhus. (Mättet vid A är 110 cm.)

Stormbivack. (Se sid. 71).

spadar av denna modell medföras för övrigt på Lauge Kochs expedition till Grönland innevarande år! Med goda verktyg — d. v. s. en dylik spade eller lång kniv pr grupp — kan ett lag om tre man bygga en igloo på mindre än en timme, om blott snön är något så när lämplig. Att gräva en bivack tager även med goda spadar betydligt längre tid och kräver djup snö.

Fogarna skäras noggrant samman med kniven, varvid de göras sneda. Förf. foto.

Som hyddan bygges ovanpå snön, är man praktiskt taget oberoende av snötäckets tjocklek, ty om det över huvud taget är skidföre, finnes alltid så mycket snö, att de tunna blocken kunna skäras ut. Bäst är packad, torr snö, men även skarsnö, kornsnö eller kram snö kan användas, ehuru blocken då bli mindre, ej så regelbundna och svårare att få ut hela.

En man skär ut block, c:a 40 à 50 cm långa, 30 à 35 cm höga och 15 cm tjocka. En man langar fram dem och en "murar". Den sistnämnda börjar arbetet med att med hjälp av stavarna slå en cirkel i lämplig storlek på snön, och sätter därefter en ring av block utmed densamma. Redan den första ringen bör luta inåt. På lämpligt ställe skäras två block snett av. Detta är kärnpunkten i hela konstruktionen, ty därigenom kan murningen fortgå i spiral, och varje nytt block stödes mot det sist lagda. I själva verket är hela konstruktionen ur rent byggnadsteknisk synpunkt mycket intressant. Den innebär en enkel

Högst upp måste blocken givas stark lutning inåt, för att igloon ej skall bli för hög. Förf. foto.

men mycket elegant lösning av konsten att slå ett kupolvalv. Det är anmärkningsvärt, att detta problem lösts även av eskimåer med snö som byggnadsmaterial.

De olika blocken skäras av muraren med kniv, så att de passa väl. Därigenom underlättas tätningen med lös snö. Murningen bör ske motsols, så att blocken kunna skäras till med högra handen, under det att de hållas med den vänstra. Särskild omsorg ägnas de vertikala fogarna mellan blocken, så att de effektivt stödja varandra. Blocken böra, som nämnts, redan från början lutas inåt, och lutningen skall bli allt kraftigare ju högre upp man kommer. Iakttages ej detta, blir resultatet mer likt ett torn än en igloo. Det sista blocket tages rätt stort, stickes upp genom hålet i taket, lägges över detsamma och skäres med kniven, så att det sjunker ned i öppningen och väl täcker densamma. Därefter kastas lös snö över hyddan, så att den blir tät. Ingången lägges i lä och bör utformas som en rätt lång gång. Om den är för kort, yr snön lätt in i

När igloon är täckt, tätas den med snö utifrån och tages i besittning. Förf. foto.

hyddan, om vinden vänder. Sist skäres ett stort block till dörr. Det ställes framför ingången, och när man kryper in, ställer man det på spaden och drager det efter sig mot ingången samt tätar med snö.

Hyddan ventilerar sig själv helt automatiskt. Den varma luften därinne stiger uppåt, och man finner snart, att det mellan blocken bildas små kanaler, genom vilka den går ut. Dessa öka till antal och storlek, till dess en viss jämvikt uppstår, varefter temperaturen håller sig konstant. Vi kontrollerade den flera gånger och funno den, som nämnts, alltid omkring $+5^{\circ}$ med ett ljus tänt. Vid kokning inträder jämvikt först vid $+10^{\circ}$, varvid luftkanalerna blevo något större. Kokningen måste ske mitt i hyddan, annars deformeras den sida av densamma, som befinner sig närmast primusköket.

Även om en igloo, man skulle med ett svenskt ord kunna benämna den "snöhus" eller "snökupol", tager en viss tid att bygga, vilken tid dock med någon övning kan nedbringas

till mindre än en timme, voro de av oss, vilka tidigare prövat tältning, av den bestämda uppfattningen, att vi vida föredrogo snöhyddorna. Ett tält blir i längden gärna fuktigt, varvid tältduken under kyla fryser och blir hård och spröd. Det ökar dessutom på grund av fuktigheten i tyngd, tager stor plats vid packningen och är svårt att spänna. Vi lämnade såväl i Helagspasset som vid Syltjärn den tunga packningen i lägret, vilket man icke utan särskilda försiktighetsåtgärder kan göra i en tältbivack i fjället vintertid! Snöhyddorna erbjödo oss fullt skydd även i den svåra stormen natten till påskaftonen. Det är minst sagt tvivelaktigt, om ett tält den natten över huvud taget skulle stått kvar på den utsatta plats, där vi befunno oss. För övrigt har ett bekvämt vintertält en betydande vikt, medan allt vad som erfordras för byggandet av en igloo är en spade med högst 620 grams vikt, ja, i nödfall duger en lång kniv eller liknande verktyg.

Byggandet av en igloo ute i fjället i hårt väder förutsätter, att man dess för innan i lugn och ro övat sig därmed för att komma underfund med tillvägagångssättet. Vi sökte därför finna en bivacktyp av så enkel konstruktion, att den kunde utföras av vem som helst även utan föregående övning. För att kunna bygga den snabbt, kombinerade vi de båda metoderna — murning och grävning — på så sätt, att den uppfördes över den grop, som uppstår, där blocken tagits, eventuellt något vidgad och fördjupad. Vi byggde en sådan i hårt väder på tjuugo minuter. Den är mycket lätt att göra och torde därför lämpa sig väl för fjällvandrare, vilka överraskas av storm och önska rasta för att äta, vila eller avvakta bättre väder. Vi kallade den därför *stormbivack*. Även i en sådan håller sig temperaturen med ett tänt ljus ganska konstant vid $+5^{\circ}$. Det finns under sådana förhållanden givetvis ingen som helst risk för ihjäl-frysning, även om det skulle brista åtskilligt ifråga om utrustningen.

Metoden att bygga med skurna snöblock kan naturligtvis varieras på många sätt och användas för många olika

Stormbivacken stänges till.

Förf. foto.

ändamål. Vi gjorde bl. a. under våra marscher ett *vindskydd*, som gav gott lä och en bekväm sittplats. Det krävde endast några få minuters arbete med spaden och var till stor nytta.

Det väsentliga i alla våra byggen var, som redan framhållits, att vi på eskimåvis byggde och murade med ur snötäcket utskurna block. Vi ansågo oss kunna konstatera, att med ett dylikt förfaringssätt en hydda eller bivack kan byggas på avsevärt kortare tid, än om den skall helt och hållet grävas ned i snön.

Utrustningen och några erfarenheter i samband därmed.

För att man över huvud taget skall kunna ha nöje av en långfärd, får packningen ej ha för stor vikt. En för en sexdagarsstur lastad pulka behöver och bör ej väga mer än omkring 25 kg, en packad ryggsäck högst 18—20 kg. En ordinarie skidlöpare riskerar annars, att nöjet av färden kan komma att avsevärt minskas, i den mån dessa siffror överskridas. Det gäller därför att sovra och gallra, väga och planera, om man skall kunna till rimliga proportioner ned-

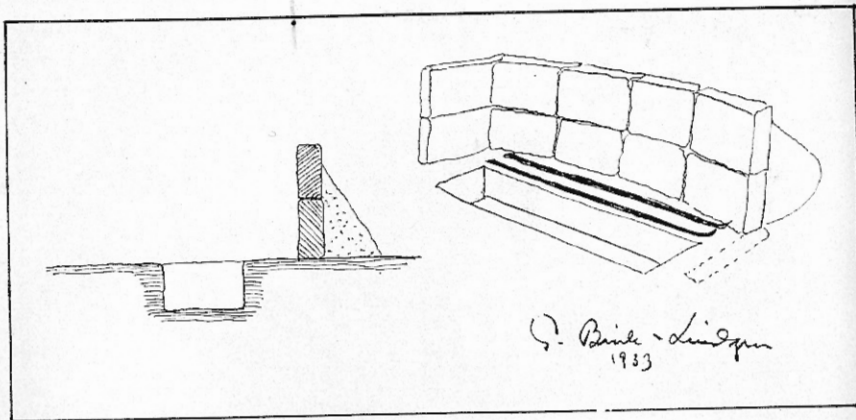

Kokning i vindskyddet.

Förf. foto.

bringa vikten av allt det som behövs för en sexdagarsstur. Särskild omsorg ägnades matsäcken. Vid dess sammansättning konsulterades professor Hilding Berglund, vilken med utgångspunkt från ett beräknat, dagligt kaloribehov sammansatte densamma under aktgivande på, att vikten måste begränsas till det minsta möjliga. På annan plats i ärsskriften redogör professor Berglund för några synpunkter på matsäcken för fjällfärder och därmed sammanhängande frågor. Vi hade fullt tillräckligt med mat, ja, t. o. m. ett ej oväsentligt överskott. C:a 700 gr per person och dag visade sig kunna tjäna som en ungefärlig beräkningsgrund. De tre ingående huvudämnena fett, kolhydrat och äggviteämnen kunna givetvis erhållas i olika former, efter vars och ens smak, men fläsk, smör, bröd, ost och socker böra vara huvuddelen, till vilken endast läggas mindre kvantiteter av andra födoämnen för att erhålla lämplig omväxling.

Inom varje grupp funnos två pulkor. En deltagare inom varje grupp bar således ryggsäck. Pulkan torde vara oundviklig för turer sådana som vår, ty en del av packningen blir med nödvändighet så skrymmande, att den icke låter

Vindskydd (se sid. 72).

Skiss av förf.

sig stuva i blott ryggsäckar. De, som buro ryggsäckar, blevo, trots lämplig fördelning av packningen, betydligt "överlastade". Pulkan är synnerligen lämplig som säng. En vanlig renhud utbredd på golvet i snöhyddan gav emellertid en fullt tillfredsställande liggplats för de deltagare, som saknade pulka. Som allmänt omdöme torde dock enligt vår samstämmiga mening kunna sägas, att för vintercamping är pulka att föredraga framför ryggsäck.

Vi hade även tillfälle jämföra primuskök med metakök. Jämförelsen utföll avgjort till det förras fördel. Med ett dylikt blir också metavallningsapparaten obehövlig. Ett metakök ger ej tillräckligt het låga för att så snabbt som önskligt är kunna smälta snö och koka upp maten. Bensinåtgången varierade mycket. Matlaget konsumerade 50 % mer än vårt lag. Den är även beroende av, om man måste smälta snö, eller kan finna vatten.

Det enda verkligt svårlösta problemet under färden var frågan om skotorkningen. Trots laddor blevo så småningom skidskorna under de varma dagarna allt mer genomblöta. Kläder o. dyl. hunno vi torka under de korta solsensstunder vi hade, eller ock kunde vi "frysa" dem något så när torra under de kalla nätterna. Vi försökte även med skidskorna torkning i solen, frysning o. s. v., men utan större framgång. Det tjocka lädret i skidskorna

visade sig omöjligt att få helt torrt. Mot slutet av färden erhöilo flera av deltagarna skavsår på grund av de blöta skorna. Måhända kan man impregnera lädret effektivare — försök härmed pågå — och därigenom motverka vätan, eller, varför icke, framställa en skidsko helt eller delvis av gummi, som aldrig blir genomblöt?

Mycket torde ännu kunna förbättras i fråga om planeering, utrustning och bivackering i och för campingliv under kortare eller längre skidfärder. Erfarenheterna från flera olika håll hava emellertid numera visat, att vintercampingliv är icke blott möjligt utan även utgör en härlig sport med oanade möjligheter. Hur komma icke namn som Kebnekaise, Sarek och andra fantasien att drömma om orörd vildmark, om toppbestigningar och branta utförlöpor, om lägerliv högt uppe bland molnen med utsikt över vita toppar och fjällvidder. Hela denna underbara fjällvärld lockar och drar ständigt med förunderlig makt. Och den har genom vintercamping kommit oss allt närmare.

Förteckning över förbrukad proviant m. m. under sexdagarsfärden Ljungdalen—Sylarna. Siffrorna avse medeltal för de tre lagen, vardera om tre personer.

<i>Fett.</i>		<i>Diverse.</i>	
Smör	1,400 gram	Kaffe	150 gram
Bacon	1,150 "	The	300 "
		Cacao	50 "
		Choklad	300 "
<i>Kolhydrat.</i>			
Bitsocker	650 "	<i>Övrig proviant</i>	
Strösocker	500 "	såsom mindre kvantiteter pannkaka, ärtkorv m. m. c:a ...	500 "
Hårt bröd	1,700 "	Totalvikt pr lag	13,650 gram
Kavring	1,900 "	Pr deltagare ...	4,550 gram
Havremust	350 "	" " och	
Marzipan	900 "	dag c:a	750 "
Spaghetti	250 "	Bensinätg. pr lag c:a	2 liter
Russin	250 "	Bensinätgång pr lag	
Torkad frukt	850 "	och dag c:a	1/3 "
<i>Äggviteämnen.</i>			
Ost	1,450 "		
Falukorv, renstek	1,000 "		

Obligatorisk utrustning för fjälledarkursen påsken 1933.

1. Individuell utrustning för varje deltagare.
Skidutrustning.
Skidor av terrängtyp.
Bindningar, helst påskruvade.
Stavar, ej högre än att de räckta till axelhålan.
Pulka med dragsele eller ryggsäck.
Kläder m. m.
Skiddräkt av ylle.
Laddor.
Strumpor jämte 2 à 3 par till ombyte, ev. filtsockor.
Scarf av ylle.
Yllevar, jämte 1 par till ombyte; ev. armmuddar.
Ytterhandskar.
Mössa, ev. även nattmössa.
Lägerskor (s. k. "lapptussar", av renskinn).
Handduk, näsdukar.
En varm skinnväst eller is-landströja (event. lätt päls).
Vindrock med hätta eller vindblus med fast dylik.
Toalettartiklar, toal.-papper.
Snöglasögon.
Stor slidkniv.
Lägerutrustning.
Sovsäck med dun (max.-vikt c:a 1,5 kg.).

Renhud (att lägga i pulkan eller på snön).
Stormstickor och vanliga tändstickor.

Diverse utrustning.

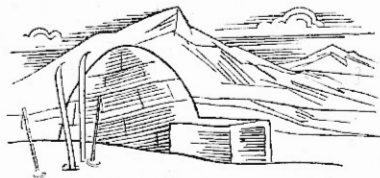
Kartor, kompass, visselpipa, 2 à 3 st. s. k. middagsljus n:r 7, ficklampa med reservbatteri, tallrik, mugg, gaffel och sked, thermos, eventuellt kamera med gulskiva och film, 1 st. sidorem med hake till skidbindningen, 1 st. tårem, reservremmar och snören m. m.

2. För varje grupp om 3 man gemensam utrustning.

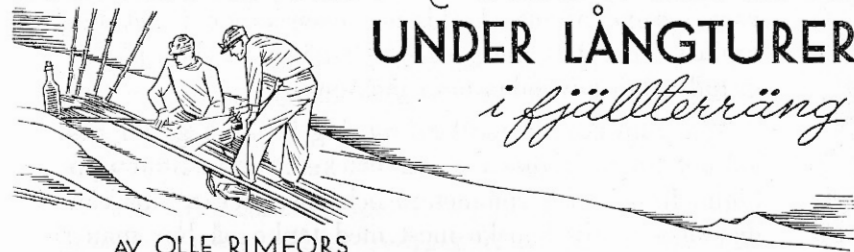
2 kök med stekpanna och gryta. Till besinkök medföres 1 liter bensin i två aluminiumflaskor jämte påfyllt kök. (Obs! Gummipackningen i locket.) 2 snöskyfflar, varav minst en stor dylik, 1 à 2 vindsäckar, val-lor, lykta med ljus.

3. För vartannat lag gemensam utrustning.

Skidreparationsutrustning, yxa, apotek.

SYNPUNKTER vid SKIDVALLNING UNDER LÅNGTURER i fjällterräng

AV OLLE RIMFORS

"Jag vallar aldrig" eller "jag åker alltid på tjära" äro uttryck, som för några år sedan voro vanliga även bland relativt erfarna fjällmän, då vallningsproblemet diskuterades. Numera torde dock denna uppfattning om skidvallningens betydelse för ett lyckligt genomförande av långturer utan onödiga strapatser vara mer sällsynt. Upplysning och praktisk erfarenhet samt de moderna, lättillgängliga vallningsmedlen ha reviderat de äldre åsikterna på detta område. Bristande kunnighet och allt för ringa erfarenhet äro dock fortfarande vanliga och förorsaka ofta så allvarliga missgrepp, att mången på grund härav lätt återfaller till den förutvarande "antika" uppfattningen.

Betydelsen av att en långtur startas med väl grundvallade skidor måste framhållas. Dels skyddar grundvallan skidorna mot fukt och nötning på ett alldeles särskilt sätt, dels utgör den det underlag och fäste för de senare anbragta ytvallorna, som gör att dessa kunna komma till sin verkliga nytta. Underlåter man att under turen ytvalld skidorna eller ännu värre startar man med ovallade, nyinköpta skidor, slites träet mycket fort, varjämte tjäran så småningom lakas ur. Härigenom intränger fukten lättare i träet, det i cellerna upptagna vattnet fryser och dessa sprängas sönder. Under fortsatt nötning uppruggas och förstöres glidytan. Får detta fortsätta en tid under inverkan av de växlande väderleksförhållandena i fjälltrakterna, förlorar träet snart sin naturliga spänst, vilket förorsakar att brätte och spann gå ned eller att skidorna slå sig. Ytvalldorna bilda rätt pålagda ett täckande slitlager med för

tillfället i fråga lämpade glidegenskaper. Härigenom bevaras grundvallans skyddande egenskaper i det längsta. Endast vid 10 graders kyla och därunder bör på lös snö grundvallen användas utan täckning.

Vid uppvaknandet till en ny dag i fjället gäller som regel det första intresset — väderleken. Man tittar upp mot himmeln och på termometern och konstaterar, varifrån vinden blåser, allt kanske mest med tanke på hur man skall utrusta sig för att inte frysa eller för att möjligen få medvind till marschmålet. — Detta är naturligtvis mycket riktigt. Om vi blott samtidigt gjorde oss besväret att rikta blicken mot marken och kanske rent av ginge ut och kände på snön, skulle mycket vara vunnet för att med framgång kunna ytvala skidorna på rätt sätt för dagen.

Med hjälp av "vallningstabellen"¹⁾ kan man lätt bestämma, vilken valla som bör användas vid utgångspunkten för färden. Många göra också dessa temperatur- och snöstrukturbestämningar riktigt, pålägga den med hänsyn härtill riktiga vällan och anse sig härmed ha uppfyllt allan rättfärdighet. Under förutsättning att väderleks- och snöförhållanden sedan under färden äro något så när lika, kan säkerligen den utförda vallningen också anses lyckad. Emellertid bör särskilt i fjällterräng uppmärksammas, att väderleken, främst då temperatur- och snöförhållanden, samt luftens fuktighetshalt växla under turen med till eller avtagande höjd över havet, med solvärmens till- eller avtagande i förhållande till middagstiden under dagen, med till- eller avtagande molnighet (dimma), med till- eller avtagande vindstyrka, med växlande vindriktning samt med olika lutningsförhållanden och terrängbetäckning (skog) m. m. Kort sagt, man måste räkna med det s. k. "dagsinflytandet".

Det gäller sålunda att söka göra klart för sig, vilka "utsikter" i fråga om dagsinflytandet, som föreligga redan vid utgångspunkten för färden för att i möjligaste mån pre-

parera skidorna så, att eventuell omvallning i det längsta undvikas.

1. Avtagande höjd över havet från utgångspunkten räknat medför i regel stigande temperatur, ökad fuktighetshalt i luften, varjämte snöns struktur oftast blir mera kornig.

Tilltagande höjd ställer motsatsen i utsikt.

2. Solstrålningens tilltagande styrka mot middagstiden (dagsmejan) måste alltid medräknas, särskilt under vintervintermånaderna och om färden går över sydsluttningar.

Aftontemperaturen är i regel fallande.

3. Stor molnighet, lågt gående moln eller dimma medför högre temperatur och ökad fuktighetshalt i luften, vilket i sin tur gör snön fuktigare.

Med ringa molnighet, högt gående moln eller klar himmel följa lägre temperatur och ringa fuktighet hos luften, varigenom snön blir torrare.

4. Tilltagande nederbörd (snöfall) tyder på att fuktighetshalten i luften ökas. Nyfallen snö är därför också mycket fuktig. Vid kall väderlek medför snöfall oftast stigande temperatur i regel till närheten av nollstreck.

Avtagande nederbörd betyder minskad fuktighetshalt i luften med utsikter till gynnsammare glidförhållanden.

5. Tilltagande vindstyrka medför, att vindens temperatur alltmera närmar sig den, som är rådande i de trakter, varifrån vinden kommer. Härvid måste man också räkna med vindriktningen.

Nordlig vind ger sålunda utsikter till kallare väder.

Ostliga och sydliga vindar äro i våra jämtländska fjälltrakter av tämligen neutral temperatur, under det att sydvästliga, västliga och nordvästliga vindar alltid äro varma och fuktiga på grund av golvströmmens inverkan. Ju hårdare de äro, desto varmare och fuktigare bli de. Med tilltagande höjd över havet avkylas de emellertid ganska kraftigt, ehuru ej tillräckligt för att medge goda glidförhållanden. Erfarenheten visar, att de från västkanten kommande hårda vindarnas temperatur håller sig omkring —1 à —2

¹⁾ Se Skidfrämjandets handbok i skidlöpning del I, sid. 155 f.

grader på 1,000 m höjd, +3 à +4 grader på 600 m och +6 à +7 grader på 300 m.

Avtagande vindstyrka tyder på, att normala förhållanden åter kunna inträda.

6. Lutningsförhållandena bedömas sålunda, att man för stigning bör valla med tanke på att erhålla säker "stigförmåga" på skidorna, under det att utförslut endast fordra glid. På nord- och ostsluttningar och i vindskyddade raviner får man ofta räkna med lösare och finkornigare snö än på för sol och vind utsatta syd- och västsluttningar.

7. Terrängbetäckningen (skog) skyddar snön mot vind och sol. Inom skogsområdet kan man därför räkna med tämligen normala och likartade snöförhållanden, under det att de öppna fjällvidderna äro mera utsatta. På de sistnämnda är snön ofta hårt vindpackad.

Med hänsyn till ovan framhållna växlande förhållanden i fjällterrängen gör man sålunda klokt i att noga bedöma "utsikterna" för dagen, ty vissa faktorer kunna verka åt samma håll och sålunda motivera en helt annan ytvallning än vartill förhållandena på utgångspunkten skulle föranleda.

Exempel: Start kl. 8 på morgonen. Turens sträckning går så småningom ned på betydligt lägre nivå, molnigheten synes tilltaga, vinden är nordvästlig och tilltagande i styrka. Temperaturen på utgångspunkten 0 grader med finkornig snö. "Utsikterna" bli då så småningom flera plusgrader med kornsnö. Alltså bör detta ge anledning att valla med klister (Rimfors n:r 1). Med hänsyn till risken för nysnö med den västliga vinden klistras endast på skidans mitt, varefter hela glidytan överstrykes med kallvalla (Rimfors n:r 3). Skidans översida överstrykes med paraffin.

Exempel: Start på middagen. Turens sträckning går så småningom upp på högre nivå, vädret klarnar, vinden avtager, inga brantare uppforsbackar förekomma, temp. 0 grader med finkornig snö på utgångspunkten. "Utsikterna" äro då sannolikt flera köldgrader och nysnö om någon timme. Med hänsyn härtill bör hela glidytan beläggas med kallvalla (Rimfors n:r 3).

Å andra sidan kunna vissa faktorer utjämna varandra.

Exempel: Start på morgonen, så småningom ökad höjd från 600 m till 1,000 m, västlig tilltagande vind, temp. —2 grader med

nysnö. "Utsikterna" äro då sannolikt ungefär samma temperatur med nysnö eller vindpackad snö hela dagen. Alltså bör vallas med kallvalla (Rimfors n:r 3). Med hänsyn till en bekväm uppstigning kan eventuellt en lätt överstrykning med klubbvalla (Rimfors n:r 2) på skidans mitt vara att rekommendera.

Därest, såsom ofta är fallet vid en bestigning, omvallning måste ske för att få tillräcklig stigförmåga på skidorna, kan detta i regel lämpligast utföras med klubbvalla (n:r 2) eller undantagsvis med sparsamt anbragt klister (n:r 1). Härvid är oftast tillräckligt att endast belägga en mindre del av gildytan å ömse sidor om skidans mitt. Före nedfarten kan glidet utför förbättras genom en förnyad överstrykning med kallvalla (n:r 3) eller med paraffin. Vallningsproceduren underlättas betydligt, om vallningsburkarna varit förvarade i varm ficka.

Måste omvallning från klister (n:r 1) till kallvalla (n:r 3) ske, vilket oftast är fallet vid begynnande snöfall på förutvarande kornsnö, bör klistret (n:r 1) först efter särskild uppvärmning med blåslampa eller dyligt (undantagsvis genom skrapning med kniv) avlägsnas så noga som möjligt, innan kallvallen (n:r 3) pålägges.

Det kan synas som om vallningsproblemet för många ställer sig väl invecklat, då hänsyn bör tagas till så många olika förhållanden, men om blott det logiska sambandet mellan dessa hålles klart, och betydelsen av ett gott glid för genomförandet av dagsturerna utan onödiga påfrestningar uppskattas, torde vallningsproblemet med någon praktisk erfarenhet ej erbjuda större svårigheter.

De växlande meteorologiska företeelserna med därav betingade temperatur- och snöförhållanden äro dock faktorer, vilkas stora inflytande på val av utrustning, marschväg, raster, övernattningsplatser, vallning m. m. ej av någon fjällfarande utan risker av olika slag kan förbises. Men genom förtänksamhet kunna vi göra oss något så när oberoende av fjällklimatets nycker.

